

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 DEP
0030 Oslo

HØRINGSUTTALELSE VEDR. FORSLAG TIL ENDRINGER I REINDRIFTSLOVEN

Det vises til forslag til endringer i reindriftsloven, datert 1. juli 2024. Nord-Senja reinbeitedistrikt vil med dette avgj uttalelse til forslaget.

Innledende kommentarer

I hht. høringsnotatets formål, punkt 1.1, vises det til Hurdalsplattformen hvor det legges til grunn at det skal gjennomføres en *helhetlig* revisjon av reindriftsloven. Det framlagte forslaget er ikke i tråd med denne intensjonen, da det kun er 3 utvalgte temaer av loven som behandles. Fra distriktets side hadde vi forventet en helhetlig revisjon, hvor også temaer knytta til reindriftens ytre forvaltning og sikring av beitearealene inngår. Valg av tematikk tyder på at forslaget er tilpasset reindriften i Finnmark.

Reindriften arealsituasjon er under et sterkt press, og hvor inngrep og forstyrrelser innenfor distriktene er i ferd med å rive bena under næringen. Den alarmerende arealsituasjonen i reindriften burde vært hovedfokuset under lovrevisjonen, da stabile arealer også vil stabilisere forhold knytta til den interne organiseringen. Nedbyggingen av naturen skaper et internt press på arealene, samtidig som reindriften blir pålagt å redusere reintallet for å være tilpasset et arealgrunnlag som stadig blir mindre. Dersom konsekvensene av denne vekselvirkningen ikke tas på alvor, vil dette være en styrt avvikling av næringen. Denne utviklingen blir forsterket av mangelen på en kompetent og fungerende ytre reindriftsforvaltning.

Høringsnotatet bærer tydelig preg av at sikring av reindriften arealer ikke er en prioritert sak for staten, da areal er omtalt med 5 setninger under punkt. 1.7. Her vises det til at arealspørsmål ivaretas i plan- og bygningsloven, men all erfaring viser at denne loven ikke gir noen nevneverdig beskyttelse av reindriften arealer, da kommunens «helhetsvurderinger» gjør at reindriften stadig taper terreng. I samme punkt blir det vist til at reindriftsloven er en «næringslov». Reindriftsloven ivaretar ikke bare næringsaspektet, men er også en lov som skal sikre reindriften kulturutøvelse (jf. Fosen-dommen). Reindriften kan derfor ikke uten videre sammenlignes med andre næringer.

Når forslaget fokuserer på intern organisering, uten å samtidig se på hvilke forhold som forårsaker de problemer man søker å rette opp ved lovregulering, mister man helheten (eksempelvis arealinngrep). Det bærer forslaget preg av.

Fra distriktets side stilles det spørsmål til hvorfor ikke forslaget fra Sametingets reindriftslovutvalg inngår som høringsgrunnlag, da dette er et samlet forslag som danner et godt grunnlag for en helhetlig revisjon.

Kommentarer til bestemmelsene:

§ 8 a) Reindriftdomstol

Distriktet er i utgangspunktet skeptisk til bruk av jordskifteretten i reindriftsaker, da erfaringene våre er at jordskifteretten ikke har nødvendig kompetanse til å håndtere reindriftsaker.

For at jordskifteretten skal fungere i reindriftsaker, må de tilføres kunnskaper og kompetanse om reindrift. Dette mener vi langt på vei blir ivaretatt i forslaget. Her framgår det at det skal oppnevnes et utvalg av reindriftskyndige meddommere etter forslag fra Sametinget og NRL, og at retten settes som reindriftdomstol når det er utnevnt 2 fra utvalget. Det må understrekes at den reindriftsfaglige kompetansen hos jordskifteretten må sikres i alle saker hvor reindriften er berørt, også hvor kun den ene parten er fra reindriften.

§ 10 Siidaandel

Det fremstår som merkelig at reindriften som yrkesgruppe skal ha et lovmessig krav om aktivitetsplikt. Det er naturlig å tenke at alle som driver en næring, må være aktive. Distriktet har forståelse for at dette kan være en problemstilling som er aktuell for noen områder, og kan derfor støtte et aktivitetskrav hvor innholdet defineres nærmere i bruksreglene.

§ 15 Overføring av ansvaret som leder av siidaandel

Distriktet støtter i utgangspunktet forslaget i bestemmelsen, hvor grensen for overførsel av siidaandel uten siidaens samtykke bør gå ved barn av søsken, jf. dagens ordning. Reindriften er en familiebasert næring, hvor slekten har en sentral plass. Vi anser forslaget å være i tråd med dette.

Distriktet mener imidlertid at det bør legges inn en begrensning i forhold til familien tilhørende den ektefelle som gifter seg inn i et annet reinbeitedistrikt. Det foreslås derfor følgende tilføyelse til første ledd, første setning (uthevet skrift):

«Dersom sideordnet rekrutteringsandel ikke er et etablert, kan lederen av en siidaandel overføre ansvaret som leder av andelen til ektefelle eller samboer, et barn, et barnebarn, en forelder, et søsken eller barn av søsken **som har opparbeidede rettigheter i siidaen**».

§ 16 Avvikling av siidaandel,

Distriktet har ingen merknader til forslaget.

§ 46 Distriktskasse:

Distriktet har ingen merknader til forslaget.

§ 49 Distriktsårsmøte

Distriktet har ingen merknader til forslaget.

§ 50 Distriktsårsmøtets saker og myndighet

I forslagets punkt 8 skal årsmøtet velge revisor eller revisjonsutvalg, med henvisning til § 48. Ettersom det ikke er gjort endringer i § 48, vil dagens regel fortsatt gjelde med store økonomiske kostnader for små distrikter. Dagens regelverk innebærer at vi fortsatt må ha en autorisert revisor, fordi vi ikke har folk nok i distriktet til å ha et revisjonsutvalg som ikke har «..en spesiell tilknytning til styremedlemmer».

For å ta eget distrikts som eksempel, har vi et lite regnskap med et fåtalls poster, men må likevel betale rundt kr. 10.000 kroner for å få en autorisert revisor til å gå gjennom disse postene. Dette oppleves som urimelig, samtidig som revisjonskostnadene gjør et stort innhugg i distriktets økonomi.

Vi anmoder derfor om at det gjøres endringer i hht. § 48 andre ledd, slik vi har foreslått under punktet om *Andre kommentarer* i denne uttalelsen.

§ 57 Bruksregler

For små reinbeitedistrikter med 1-3 siidaandeler har bruksreglene liten eller ingen betydning, men bidrar i stedet til å øke byråkratiet der det allerede er begrenset med menneskelige ressurser. Utarbeidelse av bruksregler burde derfor være valgfri for distrikter med inntil 3 siidaandeler, såfremt ikke en eller flere av siidaandelene stiller krav om det. Det foreslås derfor følgende endring i første ledd (uthevet skrift):

«Det skal fastsettes bruksregler for forvaltningen og bruken av distriktets ressurser. **For distrikter med færre enn 3 siidaandeler kan det utarbeides bruksregler dersom en av siidaandelene krever det.** Bruksreglene må ikke stride mot loven her».

Når det gjelder den foreslåtte bestemmelsen i andre ledd, har distriktene allerede ved dagens lov mulighet til å ta inn andre bestemmelser i bruksreglene som kan være hensiktsmessig. I så måte virker forslaget noe overflødig, men vi har ingen innvendinger mot at dette konkretiseres.

Når det gjelder andre ledd punkt 1, stilles det krav til siidaandelsleders deltakelse i siidaens daglige drift. En siidaandel kan ha flere personer som inngår i andelen, og en viktig grunn til dette, er å sikre arbeidskraft i egen reindrif. Det kan neppe være hensikten at siidaandelen skal være til stede i alt arbeid som skjer i siidaen til enhver tid. Det viktige må være at siidaandelen, med alle personer som inngår, samlet bidrar i siidaens arbeid i hht. de arbeidskrav som fastsettes i bruksreglene. Bestemmelsen må derfor endres til «...krav til **siidaandelens** deltakelse i siidaens daglige drift».

Når det gjelder bestemmelsen om at bruksreglene skal unntas offentlighet, har distriktet tatt det som gitt at så har vært gjeldene. Når det ikke er tilfelle, støttes forslaget.

§ 60 Reintall

Fra distriktets side har vi ikke konkrete endringsforslag til bestemmelsen, utover noen generelle kommentarer knytta til reintall og reintallsfastsettelse.

Reintallsproblematikken er et stadig tilbakevendende tema, der både myndighetene og de som ønsker å redusere/fjerne reindriften fra et område har stått sentralt i det offentlige ordskiftet. Myndighetens stadige fokus på reintall, har fått fotfeste i befolkningen og brukes mot reindriften i omtrent alle saker som omhandler arealkonflikter, selv i områder hvor overtallighet ikke utgjør et problem. Det er bekymringsfullt at reindriften pålegges å tilpasse seg arealer som blir mindre år for år, spesielt når reduksjon skjer til fordel for vindkraftindustri, mineralvirksomhet og andre arealkrevende virksomheter i de samme områdene.

Ideelt sett burde reintallet i henhold til bruksreglene vært fastsatt på siidaandelsnivå. En siidaandel som overskrider sitt reintall, vil dermed kunne ansvarliggjøres ved krav om reduksjon, i stedet for at alle i siidaen får pålegg. Vi har imidlertid forståelse for at dess flere siidaer det er i et distrikt, dess vanskeligere er det å foreta en reintallfastsettelse på siidanivå.

§ 60 a) Reduksjon av reintall

FNs menneskerettighetskommisjon har nylig slått fast at forholdsmessig reintallsreduksjon er i strid med menneskerettighetene i hht. Sp artikkel 27 (Jovsset Ánte Sara-saken). Det betyr at reduksjon må skje på en annen måte enn ved forholdsmessighet, slik reglene framstår i dagens lov. Staten har fått en frist på inntil 180 dager å reparere menneskerettsbruddet ovenfor Sara, samtidig som det må jobbes raskt for å få inn bestemmelser i reindriftsloven som ivaretar menneskerettighetskommisjonens uttalelser.

Vi støtter utgangspunktet om at siidaen selv skal beslutte hvordan det overskytende reintallet skal reduseres, og vi har heller ikke andre forslag til alternativer enn de som framgår av første ledd punkt a) og b). Vi kan imidlertid ikke støtte forslaget om forholdsmessig reduksjon i punkt b), da vi må forutsette at reintallet for siidaen er fastsatt i bruksreglene. Ut fra dette bør det ikke legges opp til at siidaen kan beslutte en grense som gjør at man ikke når det øvre fastsatte reintallet, jf. illustrasjonen nederst på s. 39 i høringsnotatet. Vi tror dette vil gi grobunn for konflikter, slik vi har sett eksempler på ved gjeldende lov. Vi foreslår derfor at andre setning om forholdsmessig reduksjon fjernes fra alternativ b).

Vi har ingen innvendinger mot at reindriftsstyret kan foreta en reduksjon som innebærer et likt reintall for alle siidaandelene i siidaen når det ikke oppnås enighet internt. Dette vil forhåpentligvis motivere siidaene til selv å utarbeide og gjennomføre reduksjon. Forslaget i siste ledd må uansett være absolutt siste utvei i en reduksjonsprosess.

§ 67 Ansvar for skade

Utgangspunktet for bestemmelsen må være en tydeliggjøring om at dersom områder som ønskes fredet mot reinbeiting ikke er gjerdet inn og på annen måte er sikret mot beitedyr, skal reindriften heller ikke pålegges ansvar. Vår erfaring er at de grunneiere

som fremmer klager på at rein kommer på innmark, som oftest er gjengangere som ikke har iverksatt noen tiltak for å sikre eiendommen mot beitedyr.

Det eksisterer gode økonomiske ordninger som gjør det mulig å foreta inngjerding og vedlikehold av gjerder, og dersom disse ordningene ikke benyttes, skal det heller ikke kunne kreves erstatning.

I høringsnotatet vises det til Femund-dommen som grunnlag for endringene. Departementet skriver at medvirkning og lemping av erstatningsansvar bl.a vil kunne komme til anvendelse ved nydyrking og reddyking av områder som har ligget brakk. Dette samsvarer ikke med Femund-dommen, da retten legger til grunn at det skal «...foretas en *helhetlig vurdering av ulike forhold som gjør seg gjeldende i saken*» (omtalt i dommen punkt 108-110). På grunnlag av dette må omtalen av medvirkning og lemping i punkt 5.3.2 endres i tråd med dette.

Andre kommentarer

Til § 48 Revisjon

Det vises til våre merknader til bestemmelsen i § 50. På bakgrunn av disse merknadene, foreslår vi tilføyelse til § 48 siste ledd:

I distrikter med færre enn 3 siidaandeler, kan samtlige andelsledere velges som revisjonsutvalg.

Med vennlig hilsen
Nord-Senja reinbeitedistrikt

(Sign.)
v/ Per M. Skum
Distriktsleder